

PUHALLINORKESTERIN KASVATISTA MUUSIKOKSI

Vaikuttavia tekijöitä soitonopiskelijan matkalla kohti
muusikkoutta

Netta Madetoja

Pedagoginen opinnäytetyö
Toukokuu 2011

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) MADETOJA, Netta	Julkaisun laji Pedagoginen opinnäytetyö (5 op)	Päivämäärä 31.05.2011
	Sivumäärä 27	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi PUHALLINORKESTERIN KASVATISTA MUUSIKOKSI, Vaikuttavia tekijöitä soitonopiskelijan matkalla kohti muusikkoutta		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla		
Työn ohjaaja(t) RAUTIO, Tuija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan niitä tekijöitä, jotka ovat johdattaneet soittoharrastelijan ammattimuusikoksi. Työn tekijä on itse käynyt musiikkiluokat ala- ja yläkoulussa ja soittanut puhallinorkesterissa lapsesta saakka. Tekijä pohtii työssään yhteismusisoinnin tärkeyttä ja sen motivoivaa vaikutusta soitonopiskelussa omien kokemustensa kautta.</p> <p>Työssä käydään läpi musiikinopiskelun edellytyksiä: selvennetään mitä on musikaalisuus ja musiikillinen lahjakkuus. Opinnäytteessä tarkastellaan, mistä musiikillinen minäkuva muodostuu ja mitä on musiikkikasvatus.</p> <p>Keskeisenä tutkimuksen kohteena on puhallinorkesteri soitonopiskelijan kasvuympäristönä. Miten puhallinorkesteri, kapellimestari tai äänenjohtaja toimivat kasvattajina? Entä millainen merkitys on kavereilla, vanhemmillä ja tietenkin omalla soitonopettajalla?</p> <p>Opinnäytetyö saattaa herättää ammattimuusikossa vanhoja muistoja, jotka palauttavat mieleen puhallinorkesterin tai muun yhtyeen merkityksen musiikkikasvattajana. Työ osoitti tekijälle, kuinka tärkeitä puhallinorkesteri, vanhemmat, soittokaverit ja soitonopettaja ovat olleet muusikoksi tulemisessa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Yhteismusisointi, puhallinorkesteri, musiikkiluokat, musikaalisuus, soitonopiskelu		
Muut tiedot		

Author(s) MADETOJA, Netta	Type of publication Diploma project (5 ECTS credits)	Date 31.05.2011
	Pages 27	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title FROM A WIND ORCHESTRAS PROTEGE INTO A MUSICIAN, Influential factors in a music students journey towards musicianship.		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) LAST, First		
Assigned by		
Abstract <p>This thesis examines the kind of factors that have led an amateur musician to become a professional musician. The author herself has studied in a music class in elementary school and junior high school and has played in a wind orchestra since childhood. In her work, the author reflects on the importance of collective playing and its motivating effect in instrument studies through her own experiences.</p> <p>The work goes over the requirements for music studies: clarifies what musicality and musical talent is. The thesis examines how a musical self-image is developed and what is music education.</p> <p>The main subject of the study is wind orchestra as a growing environment for a music student. How does a wind orchestra, a conductor or an instrument principal act as an educator? And what is the importance of friends, family and of course your own instrument teacher?</p> <p>The thesis might bring up some old memories among professional musicians, the kind of memories that recall the significance of a wind orchestra or another band as a music educator. The work expressed the author, how important has the wind orchestra, family, bandmates and instrument teacher been in becoming a musician.</p>		
Keywords		
Miscellaneous		

Sisällys

1	JOHDANTO	3
2	MUSIIKKILUOKALLE	4
	2.1 Musikaalisuus ja musiikillinen lahjakkuus	4
	2.2 Musiikillinen minäkuva	5
	2.3 Kai Karma ja musikaalisuuden malli	6
	2.4 Musikaalisuustestit.....	8
	2.5 Musiikkiluokkatoiminta Haapaniemen koulussa	9
3	YHTEISMUSISOINTI	11
	3.1 Yhteismusisoinnin merkitys musiikinopiskelussa.....	11
	3.1.1 Omat kokemukset	12
4	PUHALLINORKESTERIN KASVATTINA	14
	4.1 Musiikkikasvatus	14
	4.1.2 Haapaniemen nuorisopuhallinorkesteri I ja II.....	14
	4.2 Puhallinorkesteri kasvattajana	15
	4.2.1 Kapellimestari kasvattajana	16
	4.2.2 Äänenjohtaja kasvattajana	16
	4.2.3 Soittokavereiden tuki	17
	4.3 Kotitausta ja vanhempien tuki.....	17
	4.3.1 Omat tausta- ja tukijoukot	18
	4.4 Motivaatio	19
	4.4.1 Motivaatio ja orkesterin ryhmädynamiikka.....	20
	4.4.2 Ryhmän ongelmia	21
5	OPETTAJIEN MERKITYS	22
	5.1 Millainen on hyvä soitonopettaja?.....	22
	5.2 Soitonopiskelun eri vaiheet	22
6	PÄÄTÄNTÄ	25
	LÄHTEET	26
	LIITTEET.....	27

1 JOHDANTO

Oma soittourani alkoi 5-vuotiaana, kun mummoni vei minut pianotunneille. Ehdin opiskella pari vuotta, kunnes jouduin lopettamaan harrastuksen opettajani sairastumisen vuoksi. Tahdoin kuitenkin jatkaa musiikinopiskelua ja aloitin nokkahuilunsoiton itsenäisesti opiskellen. Haapaniemen alakoulun toisella luokalla pyrin musiikkiluokalle ja pääsin. Voisin sanoa, että tässä vaiheessa kohtaloni oli sinetöity!

Musiikkiluokalle päästyäni, muodostimme luokasta puhallinorkesterin ja soittimet jaettiin oppilaiden kesken. Saksofoni päättyi soittimekseni oikeastaan vahingossa. Aloitin soittotunnit ja jo muutaman oppitunnin jälkeen aloitimme yhteismusisoinnin luokkahuallinorkesterissa. Sieltä asti olen soittanut erilaisissa puhallinorkestereissa ja muissa kokoonpanoissa säännöllisesti.

Nyt soitonopiskelun aloittamisesta on kulunut 16 vuotta. Soittoharrastus on muuttunut ammatiksi. Harrastelijapuhallinorkesteri on vaihtunut ammattiorkesteriksi. Olen ilmeisesti kasvanut harrastelijasta muusikoksi. Miten tämä kaikki on tapahtunut? Mitkä seikat ovat johdattaneet minut musiikkialalle?

Tässä opinnäytetyössä pohdin oman soitonopiskeluhistoriani kautta sitä, mikä merkitys yhteismusisoinnilla, soitonopettajilla ja kasvuympäristöllä on soitonopiskelun eri vaiheissa.

2 MUSIIKKILUOKALLE

Kävin ensimmäisen ja toisen luokan Haapaniemen alakoulussa ja siitä hakeminen saman koulun musiikkiluokalle oli luontevaa. Suurin osa luokkakavereistani haki myös musiikkiluokalle. Pääsykokeet ovat vielä vahvasti muistissani; muistan tarkkaan kuka opettaja piti minkäkin osuuden testeistä.

Musiikkiluokalle päästyäni elämässäni alkoi varmaan merkittävin käännekohta. En tiedä olisiko minusta tullut muusikkoa ilman musiikkiuokkatoiminnan vaikutusta. Ainakaan minusta ei olisi tullut saksofonistia! Saksofoni päättyi soittimekseni oikeastaan vahingossa, alunperin olisin toivonut soittimeksi poikkihuilua.

Musiikkiluokkatoiminta alkoi Suomessa 1960-luvulla ja on sieltä asti levinnyt ja kehittynyt hyvin monipuoliseksi musiikinopetuksiksi. Kuopion kaupungissa voi opiskella musiikkiluokalla neljässä eri alakoulussa. Musiikkiluokkakouluja ovat Haapaniemi, Pohjantie, Pyörö ja Rajala. Yläkoulussa musiikkiluokkia on Kallaveden ja Minna Cant-hin kouluissa. Itse olen käynyt läpi kaikki peruskoulun musiikkiluokat 3-9 ja jatkanut sen jälkeen vielä musiikkipainotteisessa lukiossa.

Joka kevät järjestetään pääsykokeet musiikkiluokille. Pääsykokeiden soveltuvuuskokeissa mitataan oppilaan musiikillista lahjakkuutta ja musikaalisia valmiuksia. Hyväksytyksi tulemisen edellytyksenä on riittävä musikaalisuus.¹

2.1 Musikaalisuus ja musiikillinen lahjakkuus

Lahjakkuudelle on olemassa lukuisia määritelmiä. Kun puhutaan lahjakkuudesta, tarkoitetaan sillä jotain sisäistä ja perinnöllistä. Teorioita lahjakkuudesta on paljon. 1900-luvun alkupuolella lahjakkuus rinnastettiin pitkälti älykkyyteen.

---

¹ Haapaniemenkoulun opetussuunnitelma

Älykkyystestein mitattu älykkyys osoittaa luotettavasti yksilön järkeilykyvyn tai kielellisen lahjakkuuden tason suhteessa muihin yksilöihin. Lahjakkuutta on kuitenkin kymmeniä ellei satoja lajeja. Lahjakkuudella ymmärretään eri aikoina ja erilaisissa yhteiskunnissa eri asioita.²

Musikaalisuus on yksi niistä käsitteistä, joita ei pystytä tarkasti määrittelemään. Siitä ei voida ottaa näytteitä tai sitä ei voida testata erilaisin teoriomallein. Määritelmiä musikaalisuus-käsitteestä löytyy yhtä paljon, kuin on sen määrittelijöitä. Vallitsevat käsitykset musiikista, sen estetiikasta ja hyvästä mausta vaihtelevat ja muuttuvat. Samoin vaihtelee myös yleinen käsitys musikaalisuudesta.

Musikaalisuudeksi voidaan kutsua yksilön synnynnäisiä musiikillisia kykyjä, tai laajemmin käsitettynä musikaalisuuteen kuuluvat ne musiikilliset kyvyt ja ominaisuudet, joita yksilöllä on ja joita voidaan kehittää eteenpäin.³ Musiikillisia ilmenemismuotoja ovat esimerkiksi: musiikillinen muisti, sointiväritaju, melodiataju, musiikillinen mielikuvitus ja rytmitaju. Synnynnäisistä, musikaalisista taipumuksista ei ole juuri hyötyä, jollei niitä lähde kehittämään ja harjoittamaan. Ympäristö on siis suuressa vuorovaikutuksessa perimän kanssa. Ilman harjoitusta ei voi oppia.

2.2 Musiikillinen minäkuva

Jokainen kokee oman musikaalisuutensa eri tavoin. Siihen, miten sen kokee, vaikuttavat lapsuudessa musiikin alueella koetut myönteiset ja kielteiset kokemukset, onnistumiset ja epäonnistumiset. Käsitys omasta musikaalisuudesta on vahvasti liitoksissa oman minäkuvan kanssa. Jotta löytäisi oman musiikkiminän, täytyy ensin hyväksyä oma musikaalisuutensa sellaisena kuin se on. Jokaisella on omat vahvuutensa, omia taitojaan voi lähteä kehittämään omien lähtökohtien pohjalta.

Heittäytymällä rohkeasti mukaan musiikkiin ja madaltamalla itsekritiikkiään, voi voittaa omat pelkonsa. Tunnettu musiikkipedagogi Shinizi Suzuki vertaa ihmisiä kukkiin puhuessaan siitä, kuinka jokainen on omalla tavalla musikaalinen: ”Kaikki kukat ovat

---

² Uusikylä 1994, 36

³ Hongisto-Åberg 1994, 14

kauniita. Ne ovat erivärisiä ja erikokoisia. Toiset kasvavat nopeammin, toiset hitaammin.”⁴

Pirre Maijala käsittelee sosiaalipsykologian pro gradu –tutkimuksessaan soitonopiskelijan musiikillista minäkäsitystä. Tulosten mukaan soitonopettajat, soittokaverit ja vanhemmat vaikuttavat soittajan musiikillisen minäkäsityksen muodostumiseen asenteiltaan ja odotuksillaan. Niiden seurauksena nuorelle kehittyy usko itseensä, mikä vaikuttaa soitto-opinnoissa suoriutumiseen.⁵

Erityisesti lapsilla vanhempien mielenkiinto lapsen soittamiseen ja tuki hänen opiskelulle on hyvin tärkeää. Osaksi soittajan yleistä minäkuvaa rakentuu käsitys omista kyvyistä, toiminnasta ja mahdollisuuksista musiikin parissa eli musiikillinen minäkäsitys, joka on asenteen kaltainen jatkuvasti kehittyvä mutta silti suhteellisen vakaa kokonaisuus. Musiikillinen minäkäsitys on sisäinen malli, joka muodostuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa yksilön kokemusten ja niiden tulkitsemisen kautta ja jossa näin heijastuu yksilön kokemuksistaan tekemien tulkintojen lisäksi ympäristöstä erityisesti yksilölle tärkeiltä henkilöiltä tuleva palaute.⁶

2.3 Kai Karma ja musikaalisuuden malli

Musiikin tutkija Kai Karma esittää kirjassansa musikaalisuuden mallin, jonka tarkoitus on kuvata musiikillista kykyä. Kuvatun kyvyn tulisi olla homogeeninen ja suhteellisen kapea. Käsitteeseen ei tulisi sisällyttää kovin erilaisia ja toisistaan riippumattomia asioita. Jotta malli toimisi, sen avulla pitäisi voida selittää mahdollisimman paljon musiikillisesta käyttäytymisestä, antaa virikkeitä ja viitteitä muun muassa mittausmenetelmille ja pedagogiikalle. Mallin ei tulisi kuvata musiikillista toimintaa, vaan jotakin primäärimpää, jonka perusteella voitaisiin selittää musiikillisia taitoja, kuten esimerkiksi sointutajua, sävellajitajua, melodiatajua, rytmittäjua, melodioiden muistamista jne.⁷

---

⁴ Hongisto-Åberg 1994, 15-16

⁵ Maijala, 2003, 17

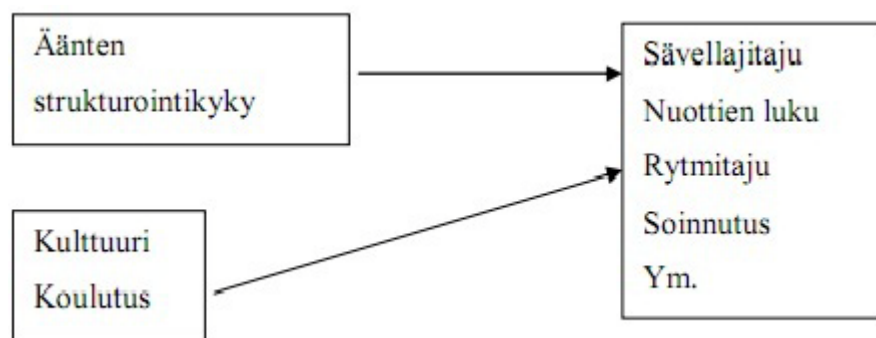
⁶ Anttila 2004, 103

⁷ Karma, 1986, 49

Karman mukaan erilaisille musiikillisille kyvyille olisi löydettävä jokin yhteinen tekijä. Jollekin äänijoukon osat ovat vain peräkkäin, ilman selvää yhteyttä, toinen taas havaitsee niiden muodostaman kokonaisrakenteen, jossa kullakin osalla on oma tehtävänsä organisaation muodostumisessa. Tällainen kyky soveltuisi hyvin edellä haetuksi musiikillisia suorituksia selittäväksi yhteiseksi tekijäksi. Ovathan esimerkiksi rytmi, sävellaji ja melodia juuri osien välisistä suhteista muodostuvia rakenteita.⁸

Karma esittää musikaalisuuden seuraavan kaavion avulla.

Kuva 1. Musikaalisuuden perusmalli. Mallissa vasemmalla äänten strukturointikyky on primääriä musikaalisuutta, oikeanpuoleinen laatikko taas edustaa kulttuurisidonnaisia taitoja.

Tämä malli ei Karman mukaan pyri kattamaan kaikkia musiikin alalla tarvittavia kykyjä, vaan rajaa käsitteen suhteellisen homogeeniseksi, mutta paljon selittäväksi. Äänen ominaisuuksien (korkeus, pituus, voima ja väri) erottamiskyvyt on jätetty mallista pois, vaikka ne ovatkin Karman mukaan oleellisia musiikin alalla toimittaessa. Niin ikään tarpeet ja emootiot on rajattu mallin ulkopuolelle. Ne ymmärretään musikaalisuuden seurauksiksi eikä sen osiksi. Musikaalisuus on esitetty mallissa kokonaisvaltaisena. Primääri musikaalisuus on käsitetty yleisenä kykynä, joka on määritelty mallissa kaikenlaisten äänten, kuten myös esimerkiksi puheen hahmottamisena. Käytännön musiikilliset suoritukset on pidetty mallista erillään. Musikaalisuudesta puhutaan primäärinä, ennen kulttuurisidonnaisia taitoja olemassa olevana.

⁸ Karma 1986, 50-51

Musikaalisuutta pidetään usein periytyvänä ominaisuutena, sillä perimä ja ympäristö ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kun on kyse musikaalisuuden periytymisestä, voidaan esittää sukutauluja, joista musikaalisuuden periytymistä suvussa voidaan hahmottaa. Karman mukaan on tilastollisesti todettu, että musikaalisilla vanhemmilla on keskimääräistä musikaalisempia lapsia.

Karman mukaan ei ole olemassa kaikenkattavaa määritelmää siitä, mitä musikaalisuus on. Karma toteaa, että jos intoa harjoitteluun riittää, voi musisoija päästä varsin tyydyttäviin musiikillisiin suorituksiin, vaikka hänen musikaalisuus olisikin keskinkertaista. Karman mielestä oleellista on, että jokainen voi nauttia musiikista omien edellytystensä puitteissa, välittämättä niinkään musiikillisesta ”suorituksesta.”⁹

2.4 Musikaalisuustestit

Musiikkiluokalle tai musiikkioppilaitokseen pyrkiessä, lapselle tehdään erilaisia musikaalisuutta mittaavia testejä. Oma kokemukseni musikaalisuustesteistä rajoittuu Karman testiin ja toistamiseen perustuviin testeihin.

Hyvän testin tulee olla mahdollisimman reliaabeli, eli sen tulos on mahdollisimman totuudenmukainen eikä sattumanvarainen. Testin on siis oltava luotettava. Hyvän testin tunnusmerkkeihin kuuluu myös validiteetti. Testin validiteetilla pyritään ilmaisemaan, mittaako testi juuri sitä asiaa, jonka mittaamiseksi se on tehty. Musikaalisuustestin tulisi mitata musikaalisuutta, kykytestin kykyjä, saavutustestin saavutuksia jne.¹⁰ Testin pitäisi olla myös objektiivinen niin, että sen vastauksista voidaan olla samaa mieltä eikä testaajan pitäisi vaikuttaa tuloksiin.

On olemassa paljon erilaisia kykytestejä. Testit sisältävät usein erilaisia erottelutehtäviä, joissa koehenkilön tulee valita oikea vaihtoehto. Niissä testataan erottaako kuulija esimerkiksi melodian, rytmin tai sävelkorkeuden muutoksia. Toistamiseen perustuvissa testeissä koehenkilö joutuu toistamaan soitetun äänen, melodian tai rytmin laulaen ja

---

⁹ Karma, 1986, 51-55

¹⁰ Karma 1986, 57.

taputtaen. Testit on suunniteltu joko suurille ryhmille, pienille ryhmille tai yhdelle ihmiselle kerrallaan tehtäviksi.

Useimmin Suomessa käytetty musikaalisuustesti lienee Karman testi. Testi on tarkoitettu ryhmätestiksi eli sitä voi tehdä useampi ihminen yhtä aikaa. Testissä on 50 kohtaa, joissa jokaisessa koehenkilöt kuulevat erilaisia nuottisarjoja. Pieni aihe soi kolme kertaa peräkkäin, jonka jälkeen vielä kerran. Koehenkilön tulee merkitä, oliko viimeinen kerta samanlainen kuin edeltävät kerrat.

Haapaniemenkoulun musiikkiluokan oppilaat valitaan musikaalisuustestin perusteella. Testissä testataan lauluääntä, sävelkorvan tarkkuutta ja rytmitajua. Kokeissa lauletaan *Kotimaani ompii Suomi* -kansansävelmä. Lisäksi toistetaan yksittäisiä säveliä, pieniä melodian pätkiä ja rytmiaiheita. Kokeen maksimipistemäärä on 40 pistettä. Yleensä valittavan on saatava vähintään puolet pisteistä. Alin pistemäärä, jolla alkavalle musiikkiluokalle valitaan, vaihtelee vuosittain.¹¹

2.5 Musiikkiluokkatoiminta Haapaniemen koulussa

Haapaniemen koulu on voimakkaasti puhallinmusiikkipainotteinen koulu. Moni tuleva musiikkiluokkalainen on aloittanut instrumenttiin tutustumisen jo musiikkivalmennuksessa ensimmäisen ja toisen kouluvuoden aikana. Kolmannen luokan syksyllä uudet musiikkiluokkalaiset pääsevät valitsemaan soittimensa. Orkesterinjohtaja suosittelee oppilaille soittimia yhdessä luokanopettajan kanssa. Soittimen valintaan osallistuu tietenkin perhe ja tuleva soittaja itse.

Kaikki eivät välttämättä saa juuri sitä soitinta mitä olisi toivonut, muuten orkesteri koostuisi pelkästään suosituimmista soittimista, kuten huiluista, klarineteista ja rummuista. Valinnan jälkeen oppilas aloittaa soittotunnit omakustanteisesti. Luokkaorkesteritoiminta pyritään aloittamaan yleensä kolmannen luokan syksyn aikana.¹² Orkesteritunti on kerran viikossa. Soittimia oppilaat eivät joudu kustantamaan itse vaan ne ovat lainassa koululta niin kauan, kuin soittoharrastus jatkuu

¹¹ Haapaniemen koulun kotisivut: ”Musiikkiluokalle opiskelemaan”

¹² Haapaniemen koulun kotisivut: ”Musiikkiluokalle opiskelemaan”

Jokainen musiikkiluokka muodostaa myös kuoron. Kuorotyöskentely alkaa kolmannella luokalla. Musiikinteorian opinnoissa tehdään yhteistyötä Musiikkiystävien Musiikkiopiston kanssa. Teoriatunnit pidetään omalla koululla joko aamutunteina tai iltapäivisin koulupäivän jälkeen. Musiikkiluokan oppilaat ovat aktiivisia, keskittymiskykyisiä, omatoimisia, nohevia, ja sopeutumiskykyisiä. Musiikkiluokkatyöskentely vaatii paljon omatoimista opiskelua. Musiikkiluokkalaisten vanhemmilta vaaditaan myös osallistumista toimintaan.¹³

---

¹³ Haapaniemen koulun kotisivut: ”Musiikkiluokalle opiskelemaan”

3 YHTEISMUSISOINTI

Yhteismusisoinnilla tarkoitetaan yhdessä soittamista jonkinlaisessa ryhmässä. Yhteismusisointi kehittää yksilön sosiaalisia taitoja, kuuntelukykyä, ryhmätyöskentelyä, omaa soittotaitoa. Soitonopetus ja yhdessä musisoiminen luovat hyvän pohjan musiikin itenäiselle harrastamiselle. Yhteissoitto on yksi tärkeimmistä kulmakivistä muusikkouden kehittymisen kannalta; se on mukava vastapaino yksinharjoittelulle. Kuka haluaisi soittaa musiikkia päivästä toiseen yksin?

Musiikkiopistoissa on hyvät mahdollisuudet osallistua yhteismusisointiin joko säestäjän kanssa, kamarimusiikkiryhmässä, puhallinorkesterissa, kuorossa tai bändissä. Yhteismusisointi on hyvä aloittaa jo mahdollisimman nuorella iällä, sillä se kehittää lapsen sävelkorvaa ja rytmittäjää. Soittaminen yhdessä ikätovereiden kanssa on hyvin kannustavaa!

3.1 Yhteismusisoinnin merkitys musiikinopiskelussa

On olemassa lukuisia tutkimuksia siitä, mitkä asiat vaikuttavat lasten ja nuorten musiikinopiskelun eri vaiheisiin. Tuloksien mukaan yhteismusisoinnilla on ollut suuri merkitys lapsen soittoharrastuksen jatkumisen suhteen. Yhteismusisointi ja siitä saadut positiiviset kokemukset saavat lapsen jatkamaan soittoharrastusta ja vievät sitä eteenpäin.

Useiden lasten ja vanhempien kokemusten mukaan opetus musiikkioppilaitoksessa on yksinäistä ja esiintymiset pelottavia. Lapsi pelkää ja jännittää esiintymistä enemmän, jos ei ole koskaan soittanut kenenkään samaikäisen kanssa. Soittavalla toveripiirillä on keskeinen merkitys musiikinopiskelussa- ja harjoittamisessa. Soittavat kaverit tarjoavat lapselle esikuvia ja terveen itsetunnon mittapuita. Ilman näitä opiskelussa ilmenee väistämättä ongelmia, varsinkin jos lapsella on jo ennestään heikko itsearvostus. Kaveripiiri-

rin arviot ja mielipiteet musiikinopiskelusta ovat myös tärkeitä ja vaikuttavat opiske-
luun.¹⁴

Keijo Aho on kirjoittanut kirjan ”Kamarimusiikin taito”, se on käsikirja kamarimusiik-
kiryhmien ohjaajille. Kirjassa käsitellään yhteismusisointia ja ryhmädynamiikkaa. Ahon
mukaan koskaan ei voi liikaa korostaa yhteismusisoinnin opiskelun hyödyllisyyttä kehi-
tyksessä. Hänen mukaansa esiintymistaito, harjoittelutekniikka ja monet muut muusi-
kolle välttämättömät taidot ja ominaisuudet kehittyvät yhtyesoiton myötä. Lisäksi ryh-
mässä on helpompi ja turvallisempi kokeilla erilaisia toimintatapoja kuin yksin harjoi-
tuskopissa; voi rohkeammin yrittää, onnistua, erehtyä jne. Ahon mukaan vaikka kaikki
se aika minkä käyttää yhteismusisointiin onkin pois oman ohjelmiston harjoittelemises-
ta, tulevat kamarimusiikkiteoksissa vastaan täsmälleen samat asiat kuin solistisessa oh-
jelmistossa. Kummatkin musiikin osa-alueet tukevat hyvin toisiaan.

Aho pitää yhteismusisointia sosiaalisesti antoisana. Yhteismusisoinnin myötä nuorille
rakentuvat luontevasti ne verkostot, joiden merkitys voi heijastua koko loppuelämän
ajaksi. Musiikin harrastaminen voi tuoda esimerkiksi erilaisia ammattialoja edustavia
ihmisiä yhteen ja näin pääsee tutustumaan uusiin ihmisiin yhteisen harrastuksen myötä.
Yhteismusisoinnin kautta musisoijat oppivat sosiaalisten taitojen lisäksi paljon myös
itsestään.

Yhteyemusisoinnissa painopiste on itse musiikissa, kuuntelussa ja kommunikoinnissa.
Tämä tuottaa monille soittajalle melkoisia ahaa-elämyksiä ja auttaa heitä pääsemään
eteenpäin myös muilla musiikin osa-alueilla.¹⁵

3.1.1 Omat kokemukset

---

¹⁴ Tuovila 2003, 224-233

¹⁵ Aho 2009, 15

Olen kokenut yhteismusisoinnin merkityksen todella tärkeäksi. Olen soittanut vuosien varrella monissa kokoonpanoissa. Puhallinorkesteri on ollut aina minulle tärkeä ja innostava oppimisympäristö. Soittaminen yhdessä kavereiden kanssa on ollut todella kannustavaa.

Muistan ainakin itse kokeneeni hankaluuksia soittouran ensimetreillä. Saksofoninsoiton aloittaminen on jokseenkin hankalaa ja jo ensimmäisen äänen tuottaminen voi tuottaa suuria ongelmia. Kauniin äänen tuottamiseen meneekin sitten useampi vuosi. Koin siis alussa paljon epäonnistumisen ja lannistumisen tunteita.

Haapaniemenkoulun musiikkiluokalla orkesterissa soittaminen aloitetaan jo parin ensimmäisen instrumenttitunnin jälkeen. Yhteissoitto aloitetaan helpoista yksinäisistä harjoituksista ja niistä siirrytään vähitellen vaativampiin teoksiin. Yhteissoiton alussa sain huomata, että kyllä muutkin joutuivat kamppailemaan soittimiensa kanssa ja ettei se ole muillekaan aluksi helppoa! Harjoittelimme yhdessä monta tuntia viikossa ja vähitellen yhteissoitto tuntui aina vain hauskemmalta. Lähes kaikkien luokkalaistemme lempiaine koulussa oli ”orkka”.

Vapaa-ajalla soitettiin yhdessä muuten vaan ja huvikseen kavereiden kanssa. Perustettiin bändejä ja tehtiin omia kappaleita. Kokeiltiin kaverin soitinta ja pidettiin toisillemme soittotunteja.

4 PUHALLINORKESTERIN KASVATTINA

4.1 Musiikkikasvatus

Tärkeintä kasvatuksessa on, että aikuinen on lapselle kypsä malli. Hän osoittaa rakastavansa lasta ja säätää lapsen toiminnalle sopivat rajat, tukahduttamatta tämän itsenäisyyttä ja luovaa kokeilunhalua. Lasta ei koskaan saisi halveksia eikä arvioida väheksyvästi.¹⁶ Lahjakkaiden lasten kasvatuksen keskeiset periaatteet ovat samat kuin kaikkien lasten. Riippumatta lapsen lahjakkuuden tasosta, tulee lasta rakastaa ja hyväksyä tämä ainutkertaisena yksilönä.

Toimiva musiikkikasvatus tuottaa ihmiselle elinikäisen, aktiivisen ja lämpimän suhteen musiikkiin. Tavoitteena on kasvattaa lapsista yksilöitä, jotka ovat itseään ilmaisevia, sosiaalisia ja kuuntelutaitoisia. Se, että opettaja aidosti välittää oppilaistaan on tärkeintä. Oppilas aistii jos hänestä ei välitetä. Opettaja on turvallinen aikuinen, joka asettaa lapsen toiminnalle sellaiset rajat, jotka eivät tukahduta lapsen luovuutta, kokeilunhalua ja itsenäisyyttä.

Hyvän musiikkisuhteen kautta voi rakentavasti käsitellä tunteita. Musiikki on kansainvälinen kieli, jonka avulla voidaan herättää tunteita ja se luo yhteenkuuluvuutta. Musiikin harrastajat hakeutuvat sellaisten toimintojen pariin, jotka ovat mieluisia ja tuottavat mielihyvää.

4.1.2 Haapaniemen nuorisopuhallinorkesteri I ja II

Haapaniemen nuorisopuhallinorkesteri on saanut alkunsa vuonna 1975, jolloin haapaniemen koulun musiikkiluokkatoiminnan yhteyteen perustettiin orkesteri. Pekka Ulmanen toimi orkesterin kapellimestarina vuosina 1976-2006, nykyään orkesteria johtaa Harri Ulmanen.

---

¹⁶ Uusikylä 1994, 190

II-orkesteri muodostuu ala- ja yläkoulun oppilaista. Orkesteri on hyvä paikka jatkaa yhteismusisoinnin harrastamista vielä alakoulun luokkaorkesteritoiminnan jälkeen. Orkesteri harjoittelee viikoittain ja esiintyy koulun tilaisuuksissa.

I-Orkesteri koostuu pääasiassa yläkoulun ja lukion oppilaista. Orkesterissa on n. 60 soittajaa, joista suurin osa Haapaniemen koulun musiikkiluokkien kasvatteja. Orkesteri harjoittelee kerran viikossa haapaniemenkoululla ja esiintyy säännöllisesti Kuopiossa, erilaisissa juhlissa ja tilausorkesterina monissa tilaisuuksissa. Esiintymismatkoja tehdään myös ulkomaille lähes vuosittain. Orkesteri kilpailee joka toinen vuosi järjestettävissä puhallinorkestereiden SM-kilpailuissa ja on sijoittunut aina erittäin hyvin.

Puhallinorkesterista voitaisiin puhua ns. harrasteryhmänä, jossa osallistutaan itselle mieluiseen ja hyödylliseen toimintaan. Ryhmäläiset kehittyvät soittajina ja oppivat yhteismusisoinnista. Orkesterin ikähaitari on suuri, sillä se koostuu 13-26-vuotiaista soittajista. Orkesterin keski-ikä on kuitenkin 16 vuotta.

4.2 Puhallinorkesteri kasvattajana

Orkesterin kapellimestari Pekka Ulmanen tapasi aina leikkimielisesti sanoa ;”On se hyvä, että nuoret ovat täällä orkesteriharjoituksissa, eivätpähän ole kadulla mummoja potkimassa”. Voihan se olla, että orkesteriharrastus pitää nuoret poissa pahanteosta. Mutta ainakin varmaa on se, että orkesterisoitto tuo nuorelle paljon sellaisia kokemuksia, joita ei muualta saa.

Yhteismusisointi ja yhteinen aika orkesterissa lisäävät oppilaiden yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja kasvattavat sosiaalisia taitoja. Orkesterin tärkeitä tavoitteita ovat kansainvälinen toiminta ja nuorten kasvattaminen kansainvälisyyteen. Orkesterin lukuisat ulkomaan esiintymis- ja kilpailumatkat ovat kasvattaneet monikulttuurisuuteen. Vuosina 2005-2007 orkesteri toimi opetusministeriön nimittämänä Suomen virallisena kulttuurilähettiläänä. Nimitys liittyi Nuori kulttuuri -hankkeeseen, jonka käytännön tavoitteena on tukea nuorten omaa kulttuuritoimintaa ja sen esittelyä kansainvälisesti.¹⁷

---

¹⁷ Haapaniemen nuorisopuhallinorkesterin kotisivut

Esiintyminen on myös yksi orkesterin tavoitteista. Orkesteri esiintyykin säännöllisesti erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Esiintymisistä soittaja saa paljon kokemusta tulevaisuutta varten. Kun esiintymisen oppii varhain, siitä tulee luonnollinen asia eikä sitä tarvitse jännittää.

Orkesteriin otetaan joka vuosi uusia nuoria soittajia, jotka ”ajetaan sisään” mestarioppipoika menetelmällä orkesteriin kesäorkesteritoiminnan avulla, jossa puhallinorkesteri esiintyy viikon verran Kuopion torilla soittaen orkesterin perusohjelmistoa. Vanhemmat soittajat opettavat nuorempia ja näyttävät esimerkkiä.

4.2.1 Kapellimestari kasvattajana

Kapellimestari on koko orkesterin sydän. Hyvä johtaja on kannustava ja innostava, huumorintajuinen, oikeudenmukainen ja ammattitaitoinen. Kapellimestari ohjaa ryhmän toimintaa ja harjoituttaa orkesteria, valitsee orkesterille sopivaa ohjelmistoa, jossa on haasteita. Hän asettaa orkesterille tavoitteita sekä järjestää orkesterimatkoja sekä esiintymisiä, jotka motivoivat ryhmää. Johtaja antaa orkesterille palautetta ja neuvoa tarvittaessa.

Nuorisopuhallinorkesterissa kapellimestari ei jää etäiseksi henkilöksi, vaan hän on monelle nuorelle luotettava aikuinen, ja myös kaikkien soittajien kaveri. Tarpeen tullen kapellimestarin on myös osattava olla tiukka ja auktoriteettinen. Orkesterille pitää luoda pelisäännöt ja katsoa että niitä noudatetaan. Nuorten kanssa kuri on silloin tällöin paikallaan.

4.2.2 Äänenjohtaja kasvattajana

Kussakin soitinryhmässä on äänenjohtaja, joka on yleensä kokenein soitinryhmänsä edustaja orkesterissa. Äänenjohtaja vastaa nuorempien soittajien ”kasvatuksesta” ja toimii tavallaan opettajana. Nuoret soittajat oppivat paljon vain kuuntelemalla vanhempien soittajien vieressä.

Itse toimin Haapaniemen orkesterin äänenjohtajana vuosina 2004-2009. Saksofonisektiossamme oli tuolloin 6 soittajaa. Sen lisäksi olen ohjannut fagotteja ja bassoklarinetteja, olen siis ohjannut yli kymmenen hengen ryhmää. Vuosien varrella olen oppinut pal-

jon ryhmäopettamisesta, orkesteri on antanut minulle oivan mahdollisuuden harjoitella sitä.

Stemmaharjoituksia pidetään aina silloin tällöin. Tuolloin äänenjohtaja pitää omalle sektiölleen harjoitukset, jossa käydään läpi tiettyjä harjoitettavan ohjelmiston osia. Äänenjohtaja antaa neuvoja nuorille soittajille ja katsoo että he soittavat oikein sekä pitää huolta soitinsektion virityksestä.

Pieni osa orkesterin soittajista on lopettanut soittotunneilla käymisen jo alakoulun jälkeen. Orkesterissa he ovat silti kehittyneet taitaviksi muusikoiksi osittain ehkä myös siksi, että he ovat saaneet tavallaan joka viikko soittotunnin.

4.2.3 *Soittokavereiden tuki*

Monelle nuorelle merkitsee paljon se, mitä kaverit ajattelevat itsestä ja harrastuksista. Jos kaverit eivät arvosta musiikinopiskelua ja pitävät sitä tyhjänpäiväisenä, soittoharrastus voi helposti loppua. Moni musiikkiopistossa opiskeleva on jättänyt opiskelunsa kesken soittokavereiden puutteen takia. Ei ole ollut ketään ikätoveria, jonka kanssa jakaa yhteinen harrastus.¹⁸

Puhallinorkesterissa saa paljon saman ikäisiä soittotovereita. Harrastus on yhteinen ja siinä toinen tukee toistaan. Soittaminen ja musiikki on luonnollinen asia ellei jopa itsensäselvyys. Soittavilla kavereilla tai ainakin soittavilla tuttavilla on suuri merkitys musiikinopiskelussa ja sen etenemisessä. Muistan itse ihailleeni orkesterin vanhempia soittajia ja halusin kehittyä itse yhtä hyväksi soittajaksi kuin he. He olivat minulle roolimalleja.

4.3 **Kotitausta ja vanhempien tuki**

Kotiväki liittyy monella tavalla musiikinopiskeluun. Lapsen musiikkikasvatus lähtee kotoa, kehittyäkseen lapsi tarvitsee motivoivan ympäristön ja musiikillisia virikkeitä. Musikaalinen kotitausta tarjoaa lapselle hyvät lähtökohdat soitonopiskeluun. Jos kotoa löytyy jo valmiiksi jokin instrumentti, lapsen on helppo tutustua musiikin maailmaan.

---

¹⁸ Tuovila223-228

Vanhempien osallistuminen lapsen opiskeluun luo hyvän pohjan soitonopiskelulle. Olennaista on, että vanhemmat ovat halukkaita järjestämään opiskelulle mahdollisimman hyvät lähtökohdat, ovat kiinnostuneita lapsen opiskelusta, keskustelevat soitonopettajan kanssa, tarvittaessa seuraavat soittotunteja ja kuuntelevat kotona lapsen soittamista.¹⁹

Vanhempien vastuu soitonopiskelun alkuvaiheessa on suuri. Vanhempien tehtäväksi jää päättää, koska on sopiva ikä aloittaa soittoharrastus. Mikä soitin tuntuu mieluisalta ja mistä löytää hyvä opettaja? Soittimen hankinta ja soittotunnit aiheuttavat kuluja ja kustannuksia. Vanhempi sitoutuu hankkimaan lapselleen tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet, kускаamaan soittotunnille ja huolehtimaan lapsen harjoittelusta. Lapsi ei hahmota ajantajua eikä tiedosta huonoa soittoasentoa, joten vanhemman läsnäolo ja valvominen on välttämätöntä.

Vanhemman tulee myös olla kärsivällinen lapsen soittoharrastuksen suhteen. Pitää ymmärtää, että soittoharrastuksen aloittaminen on pitkäjänteistä puuhaa ja ettei tuloksia synny ihan hetkessä. Nykymaailmassa tuntuu kuitenkin ikävä kyllä usein vallitsevan käsite; ”rahalla saa mitä vaan”. Jouduin itse kerran kiperään ja huvittavaan tilanteeseen, kun vuoden saksofonia opiskelleen oppilaani äiti tivasi minulta ”Kai minun tyttäreni alkaa kohta soittaa niitä konserttoja? Niitä mitä radiossakin kuulee.”.

Jotta lapsi kokee itsensä ja harrastuksensa tärkeäksi, on vanhempien tuki ja kannustus todella tarpeen. Kotoa pitäisi löytyä myötäelämistä opiskelun ylä- ja alamäissä, lohdutusta epäonnistumisen hetkellä, kehuja onnistumisissa, rohkaisua, kannustusta ja joskus patistamistakin. Monesti joku toinenkin perheenjäsen harrastaa musiikkia, silloin kotoa saattaa löytyä myös esikuva, kilpakumppani tai vaikka opettaja soitonopiskeluun.²⁰

4.3.1 Omat tausta- ja tukijoukot

Lähtökohtani muusikoksi ajautumiseen ovat olleet varsin hyvät. Lapsuudessani kotona laulettiin paljon ja kotonamme oli piano ja kitara. Isosiskoni kävi pianotunneilla, jonne minunkin oli sitten päästävä 5-vuotiaana. Siihen asti olin tyytynyt paukuttamaan puista xylofonia ja rämpyttämään isoisäni tekemää kitaraa, jonka myös rikoin rajuimmassa

---

¹⁹ Tuovila 2003, 237

²⁰ Anttila 2004, 94

soittopuuskassani. Yhtenä jouluna sain lahjaksi nokkahuilun ja toisena 5-kielisen kanteleen.

Koko perhe on ollut tukemassa minua musiikkiharrastuksessani. Isäni opetti minulle kitaransoiton alkeet ja yhdessä kuuntelimme vanhoja vinyylilevyjä. Isosiskon johdolla harjoittelimme yhdessä uusia pianokappaleita ja esiinnyimme perheelle. Mummon kanssa laulettiin, mummo maksoi konservatorion soittotunnit ja oli seuraamassa oppitunteja. Äiti oli mukana Haapaniemen nuorisomusiikin toiminnassa lähes kymmenen vuotta tehden vapaaehtoistyötä ja hankki minulle oman saksofonin.

Minulle on siis tarjottu paljon musiikillisia virikkeitä ja näin olen ollut myös itse hyvin kiinnostunut musiikista varhain. Minulle ei ole kuitenkaan tuputettu mitään harrastusta vaan olen itse saanut valita mitä haluan tehdä. Kotijoukkoni ovat olleet todella kannustavia ja harrastustani tukevia!

4.4 Motivaatio

Motivaatiolla tarkoitetaan käyttäytymistä ohjaavien tekijöiden kokonaisuutta. Siihen liittyvät vireys ja suunta, jotka vaikuttavat toiminnan päämäärään ja intensiteettiin. Motivaation käsitettä tarkasteltaessa otaksutaan, että käyttäytyminen on tavoitteellista siten, että ihmiset tekevät niitä asioita, joiden seuraukset jollakin tavalla palvelevat heidän tarpeitaan.²¹

Opiskelijoita, jotka ovat aktiivisesti sivoutuneita opiskeluunsa ja oppimiseen, sanotaan motivoituneiksi. Heidän pyrkimyksensä on ymmärtää ja hallita opiskeltava asia hyvin, he haluavat kehittää tietojaan ja taitojaan, ovat innostuneita ja optimistisia, tulevat saavutuksistaan onnelliseksi ja nauttivat opiskelusta.²²

On vaikea yliarvioida motivaation merkitystä opiskelulle. Ihmisen mielessä oppimista tapahtuu kokoajan. Tavoitteellista opiskelua ei kuitenkaan ole ilman opiskelumotivaa-

---

²¹ Ruohotie 1998, 36–37.

²² Anttila 2004, 71

tiota.²³ Vaikka yksilöllä voi olla luontaisia taipumuksia jollekin erityisalalle, hänellä ei välttämättä ole riittävää motivaatiota asian harrastamiseen. Toisaalta voi olla myös niin, että motivaatiota olisi, mutta luontaisia taipumuksia ei ole riittävästi. Mikä saa ihmisen toimimaan siten kuin hän toimii? Miksi joillakin ihmisillä on soitonopiskelun vaatimaa pitkäjännitteisyyttä ja halua sitoutua vuosien ajan tavoitteelliseen harjoitteluun? Onko motivaatio jotenkin yhteydessä ympäristöön?

Musiikinopiskelussa tarvitaan suurta sisäistä motivaatiota. Opettajalla ja oppimisympäristöllä on suuri merkitys motivaation ylläpitämiseen. Oppilaan täytyy kokea harrastuksensa tärkeäksi. Opettajalla on kuitenkin suurin vaikutus oppilaan motivoinnissa, sillä hän järjestää ja suunnittelee opetuksen.

4.4.1 Motivaatio ja orkesterin ryhmädynamiikka

Tietysti nuorille tärkeitä motivaation lähteitä orkesterissa ovat soittokaverit ja yhteinen harrastaminen. Mieluisat kappaleet joita soitetaan motivoivat. Hyvä yhteishenki takaa sen että harjoituksiin on kiva tulla. Yhteiset tavoitteet, esiintymiset ja konsertit ovat myös motivaatiotekijöitä.

Soitin Haapaniemen nuorisopuhallinorkesterissa yli 10 vuotta ja pääsin havainnoimaan, miten ryhmän toiminta muuttuu erilaisissa tilanteissa. Erityisesti huomioni on kiinnittynyt se, miten ryhmän suorituskyky kasvaa paineen alla. Esimerkiksi kilpailutilanteessa ryhmä pystyy äärettömän saumattomaan yhteistyöhön ja aivan erilaiseen soittosuoritukseen kuin harjoituksissa. Kilpailuissa orkesteri keskittyy ja ”ylittää itsensä”.

Puhallinorkestereiden SM-kilpailut ovat ryhmälle yksi suuri motivoiva tekijä. Kilpailuja varten samoja kappaleita harjoitellaan ainakin vuoden verran niin, että soittajat ehtivät jo melkein kyllästyä. Kuitenkin itse esiintymistilanteessa ryhmä antaa kaikkensa.

Noin kolme kertaa vuodessa järjestetään soittoleiri, jolloin ryhmän eteen astuu uusi johtaja, vieraileva kapellimestari. Tällöin ryhmän dynamiikka hieman muuttuu ja ryhmäläi-

---

²³ Anttila 2004, 71

set ovat valintojen edessä. Olen huomannut, että ryhmän toiminta on erilaista eri kapellimestareiden kanssa. Jos ryhmä hyväksyy uuden johtajan, ja pitää tätä hyvänä tyyppinä, soittajat saattavat ylittää itsensä ja soittaa jopa vielä paremmin kuin oman kapellimestarinsa kanssa! Jos taas vieraileva johtaja tuntuu ikävältä, ei orkesteri viitsi soittaa normaalien tasonsa mukaisesti.

Vielä kenties kaikista suurin ja houkuttelevin porkkana monelle nuorelle soittajalle ovat ulkomaankonserttimatkat, joita pyritään järjestämään joka toinen vuosi. Matkakustannukset määräytyvät kunkin soittajan kohdalle sen mukaan, kuinka aktiivisesti harjoituksissa ja keikoilla käy. Ahkerimmat pääsevät siis lähes ilmaiseksi matkaan. Aika nerokas ja kannustava systeemi!

4.4.2 Ryhmän ongelmia

Ryhmän ongelmaksi voitaisiin laskea soittajat, joiden motiivit toimia ryhmässä ovat ”vääränlaiset”. Jotkut soittajat käyvät orkesteriharjoituksissa vain siksi, että vanhemmat ovat pakottaneet jatkamaan soittoharrastusta tai siksi, että orkesterin mukana pääsee kivoille ulkomaanmatkoille. Nämä soittajat saattavat olla poissa useista harjoituksista lukuvuoden aikana eivätkä ota soittamista niin ”tosissaan” vaan tekevät asiat vähän sinne päin. Tällainen heikentää ryhmähenkeä.

Orkesterissa on myös häiriköitä, jotka häiritsevät harjoituksia esim. juttelemalla omiaan kapellimestarin puhuessa. Tämän käytöksen kapellimestari voisi kyllä välttää omalla toiminnallaan ja käyttämällä hieman enemmän auktoriteettia.

Ongelmia aiheuttaa myös se, että soittajat ovat hyvin eri ikäisiä ja soittavat eri tasolla. Harjoitettavat kappaleetkin ovat eri tasoisia. Jos harjoitellaan liian helppoja kappaleita, vanhemmat soittajat saattavat kyllästyä ja pitkästyä jos he kokevat tehtävät liian helpoiksi omiin soittotaitoihin verrattaessa. Vaikeita, teknisesti haastavia kappaleita soittaessa kokeneemmat soittajatkin saavat haastetta ja ne pitävät harrastuksen mielenkiintoisena, mutta silloin taas nuoret soittajat saattavat kokea turhautumista.

5 OPETTAJIEN MERKITYS

5.1 Millainen on hyvä soitonopettaja?

Ennen kun aloin miettimään mitä soitonopetus on, ajattelin määritellä millainen on hyvä soitonopettaja.

Hyvän opettajan soittotunnilla on kannustava ja innostava ilmapiiri. Vaikka tunnille menisi suu mutrussa, sieltä lähtiessä on hyvä mieli. Hyvä mieli nousee rakkaudesta musiikkiin, joka on taitavan opettajan tunnilla pääasia. Negatiivinenkin palaute annetaan rakentavan positiivisesti. Opettaja osaa esittää aktiivisia kysymyksiä, jotka ohjaavat oppilasta pohtimaan itse soitossa esiintyviä ongelmia. Kuitenkaan kaikkia ongelmia ei pysty ratkaisemaan itse, silloin opettaja auttaa ratkaisemisessa.

Hyvä opettaja on itse lahjakas ja ammattitaitoinen muusikko. Häneltä löytyy hyvät tekniset taidot ja halu tulkinnan kehittämiseen. Opettajan on oltava verbaalisesti kekseliäs ja naseva. Verbaalisiin taitoihin sisältyy kaikki oppilaan kanssa kommunikoiminen sisältäen palautteen ja ohjeiden antamisen sekä muun rupattelun oppilaan kanssa. Opettajan pitäisi olla alati valppaana ja miettiä miten ja millä sanoilla tai mielikuvilla asian voisi ilmaista oppilaalle selkeimmällä tavalla.

Kaikkia ei voi opettaa samalla menetelmällä. Yhteen oppilaaseen tepsii kun asiat kerrotaan teoreettisesti, toiseen taas mielikuvat. Oppilaalla täytyy olla tunnilta lähtiessään taskussa selvät ohjeet mitä ja miten kotona harjoitellaan. Opettajan tulisi antaa riittävä määrä vaikeusasteeltaan sopivia kotitehtäviä.

5.2 Soitonopiskelun eri vaiheet

Monet menestyneet muusikot antavat vielä aikuisenakin ensimmäiselle opettajalleen suuren merkityksen; hänet koetaan tärkeäksi henkilöksi elämässä. Soitonopintojen alku-

vaiheessa on tärkeää, että oppilas saa myönteisiä kokemuksia soittotunneistaan ja nauttii vuorovaikutuksesta opettajan kanssa, sellaisen osaavan aikuisen kanssa, joka on läheinen, lämmin ja joka pitää hänestä.²⁴

Soitonopiskelun ensimmäisessä vaiheessa opettajan pitäisi saada oppilaan kiinnostus musiikkia kohtaan heräämään. Riittävä myönteisten kokemusten saanti ja mielekkäiden kappaleiden harjoittelu on tärkeää. Jotta soitonopiskelija siirtyisi opiskelun toiseen vaiheeseen, soitonopiskelun pitäisi olla palkitsevaa ja oppilaan musiikillinen minäkäsitys positiivisella pohjalla.

Opettaja voi myös turmella nuoren soittajan ja saada toiminnallaan tämän lopettamaan soittoharrastuksen, pahimmassa tapauksessa muuttaa koko suhtautumisen musiikkiin. Omat kokemukseni ensimmäisestä saksofoninsoitonopettajastani eivät ole kovinkaan ruusuiset. Muistan kuinka hän poltti tupakkaa ikkunasta ja käski minun soittaa asteikkoja. Kaiken lisäksi hän ei ollut oikea saksofoninopettaja vaan klarinetisti, joten opin häneltä vääränlaisen ansatsin. Toinenkaan opettajani ei ollut mieluinen, hänen kanssaan korjasimme vain edellisen opettajan aiheuttamaa tuhoa ansatsissani. En oikeastaan muista tunneilta muuta kuin lauseen: Älä pure, laske leukaa. Opettajat olivat lähellä tuhota kiinnostukseni musiikinopiskeluun, mutta onneksi yhteismusisointi orkesterin kanssa sai minut siirtymään soitonopiskelun toiseen vaiheeseen.

Soitonopiskelun toisessa vaiheessa oppijan asenne soittamistaan kohtaan muuttuu radikaalisti. Soiton ja musiikin harrastamisen sijaan astuu vakava, määrätietoinen opiskelu, ja harrastaminen muuttuu työskentelyksi. Muusikkous ja soitonoppiminen nousevat keskeiseksi osaksi koko oppijan elämää ja pitkän tähtäimen tavoitemaailmaa. Toinen vaihe on musiikillisten taitojen, musiikillisen tietouden ja opiskelustrategioiden perusteellisen syventämisen aikaa.²⁵

Vuonna 1998 pääsin Kuopion konservatorioon perustasolle opiskelemaan ja aloitin soitonopiskelun Martti Hautsalon johdolla. En koe olleeni mitenkään erityisen tunnollinen oppilas. Pärjäsin kuitenkin suhteellisen hyvin ja ainakin musiikinteoria oli minulle helppoa. Vaikka musiikki ja saksofoninsoitto oli mielestäni mukava harrastus, en kamalan

---

²⁴ Anttila 2004, 103

²⁵ Anttila 2004, 104

mielelläni käynyt soittotunneilla vielä silloinkaan. Asennettani soittamiseen vahvisti kuitenkin luokkaorkesterin lisäksi pääseminen kahteen ylempään puhallinorkesteriin, Haapaniemen nuorisopuhallinorkesteri I ja II:seen. Uudet orkesterit lisäsivät harjoitusmäärää viikossa huimasti ja viikon aikana orkesterisoittoa saattoi kertyä kahdeksankin tuntia!

Soitonopiskelun kolmas vaihe on taiteellisen persoonallisuuden kehittymisen aikaa. Muusikko on saavuttanut tekniset ja tulkinnalliset perusvalmiuden, mutta nyt lahjakkaasta opiskelijasta kehittyy itsenäiseen työskentelyyn pystyvä, toimintaansa refleктоiva ja siitä vastuun ottava mestari. Soittaminen, musiikin tulkitseminen, saa yhä enemmän henkilökohtaisia sävyjä ja muuttuu persoonallisemmaksi. Tässä vaiheessa soitonopiskelija on jo aikuinen tai ainakin lähes aikuinen.²⁶

Omalla kohdallani koen erityisen muutoksen soitonopiskelussa tapahtuneen lukion aikana. Opettaja-oppilassuhde muuttui lähesemmäksi, opettajasta tuli hyvä ystävä ja soitonopiskelusta tuli erilaista. Ja niin päätin hakeutua musiikin ammattiopintoihin.

---

²⁶ Anttia 2004. 106

6 PÄÄTÄNTÄ

Ennen tähän pedagogiseen opinnäytetyöhön ryhtymistä en ollut juurikaan miettinyt miten tärkeä vaikutus Haapaniemen puhallinorkesterilla on minuun ollut. Orkesteri on aina ollut osa elämääni, mutta vasta nyt osaan kunnolla arvostaa sen antamaa kasvatusta, tukea ja koulutusta. Samoin vasta jälkikäteen osaan arvostaa vanhempien tukea musiikinopiskelussani. Ja kuinka mieletön merkitys on ollut myös soitonopettajallani Martti Hautsalolla, joka ohjasi minut läpi soitonopiskelun kriittisten vaiheiden, harrastelijasta ammattilaiseksi!

Mihin näiden kolmen tekijän yhteisvaikutus on minut sitten elämässäni vienyt? - Kokopäivätyöhön orkesterimuusikkona Helsingin Poliisisoittokunnassa ja Sibelius-Akatemiaan saksofoninsoiton jatko-opintoihin.

En olisi koskaan uskaltanut edes unelmoida, että orkesterisoitosta voisi tulla minulle ammatti. En osaa mieltää sitä työksi, koska se on ollut minulle aina rakas harrastus! Ja mikä olisikaan ihanampaa kuin saada tehdä työkseen sitä, mistä nauttii ja mikä on sydäntä lähellä.

Voisiko sanoa, että tämä on erittäin onnistunutta musiikkikasvatusta. Kaikki juontaa kuitenkin juurensa musiikkiluokkatoimintaan, jota ilman tuskin olisin tässä.

Jokainen musiikkiluokkalainen tietää, mikä tässä hommassa on se jokin, mitä ei ehkä muualla koe: myönteinen, yritteliäs henki, esiintymisen ihanuus ja kurjuus, yhteiset elämykset, soittamisen salat ja oppimisen ilo, laulun mahti ja herkkyyys, orkesterin viritys ja pauhu, yhteisen jännityksen ja onnistumisen huikea kokemus – sykkivää elämää ystävien kanssa.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Aho, K. 2009. Kamarimusiikin taito – ohjaajan opas. Nurmes: Punamusta Oy

Anttila, M. 2004. Musiikkipedagogiikan teoriaa ja käytäntöä. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Hongisto-Åberg, M. & Lindberg-Piironen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa käsikirja. Tampere: Tammer Paino Oy

Karma, K. 1986. Musiikkipsykologian perusteet. Helsinki: Offset Oy

Kaukkila, V. & Lehtonen E. 2007. Ryhmästä enemmän, Käsikirja ryhmänohjaajan taitoa tarvitseville. Vantaa: SMS-Tuotanto Oy, Dark Oy

Maijala, P. 2003. Muusikon matka huipulle. Sibelius-akatemia DocMus-yksikkö. Helsinki: PB-Printing Oy

Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita.

Tuovila, A. 2003. ”Mä soitan ihan omasta ilosta!”. Sibelius-Akatemia DocMus-yksikkö. Espoo: Otamedia Oy.

Uusikylä, K. 1994. Lahjakkaiden kasvatus. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.

WWW-aineisto

Haapaniemen koulun opetussuunnitelma

<<http://opspro.peda.net/kuopio/viewer.php3?DB=kpopshaapaniemi>>

Haapaniemen nuorisopuhallinorkesterin kotisivut

<<http://www.haapaniemennuorisomusiikki.fi>>

Lappeenrannan musiikkiluokkatoiminta

<http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Koulutus_ja_opiskelu/Perusopetus/Koulut/Alakylan_koulu/Musiikkiluokat/Historia.iw3>

LIITTEET

Liite 1: Haastattelu

Haapaniemen nuorisopuhallinorkesterissa vuosina 1996-2005 soittanut, nykyinen klarinetinsoitonopettaja, Sirke Huovinen.

1. Oma musiikillinen historiasi lyhyesti

Klarinetin soitto alkoi 9-vuotiaana. Haapaniemen musiikkiluokka. Kuopion musiikinystävät. Neljännelle mentäessä pääsin konsalle. Ylä-aste Minna Canthin yläaste, musiikkiluokka. Sen jälkeen V. 2002 hain ja pääsin Kuopion musiikkilukioon, mutta päädyin Kuopion konservatorion 2.asteelle. Yhtye- ja orkesterimuusikon koulutus. Samalla kävin aikuislukion. Vuonna 2005 pääsin tampereelle opiskelemaan Pirkanmaan ammattikorkeakouluun musiikkipedagogiksi. Klarinetin lisäksi soitan fonia (ainakin kohtalaisesti) ja laulan.

2. Mitkä seikat ovat vaikuttaneet päätymiseesi musiikkialalle?

Pienenä kuuntelin kun sisko treenasi ja 7-vuotiaana päätin, että minusta tulee klarinetinsoitonopettaja. Seurasin samoja "polkuja". Tietysti isossa osassa ovat olleet myös klarinetin soitonopettaja Raija-Liisa Paczkowski ja Pekka Ulmanen

3. Missä vaiheessa aloit miettimään, että soittoharrastus voisi johtaa musiikin ammatillisiin opintoihin?

Ihan oikeasti vakavissani ylä-asteella, mutta kuten jo sanoin ensimmäinen ajatus syntyi jo ekalla luokalla. En kuitenkaan ajatellut vielä tuolloin, että voisin nauttia opetustyöstä ja lasten ja nuorten kanssa toimimisesta näin paljon, kuin nyt nautin.

4. Miten seuraavat asiat ovat vaikuttaneet ammatinvalintaasi?

-Opettajat (sekä instrumentin- että musiikinopettajat)

Heidän päättäväisyys ja kuri, olivat vahvimpia kulmakiviä varsinkin silloin, kun pähkäili olenko suuntamassa oikealle alalle. Vaikka mitään varsinaisia keskusteluja ei koskaan aiheesta käyty, olivat he silti tukemassa tietyllä tavalla. Kai se oli joku näyttämisen tarve, että kyllä minä tähän pystyn.

- Vanhemmat

Ei mitään vaikutusta. Heille koko musiikkiharrastus aika yhden tekevä. Olivat mukana "kiva jos sulla on kivaa"-asenteella.

-Puhallinorkesteritoiminta

Kun ei oo kokenu asioita muuten, niin on vähän vaikee sanoo, mut periaatteessa, en kyllä ois voinu mitenkään kuvitella päätyväni alalle, jos puhallinorkkaa ei ois ollu. Musta ei ois varmaan ikinä tullu mitään, jos oisin esim. soittanu viulua ja käyny vaan soittotunneilla kerran viikossa. Kyllä se vaan niin paljon yhdisti toi orkka.

5. Luuletko että olisit päätenyt jollekin toiselle alalle, jos sinulla ei olisi ollut mahdollisuutta opiskella peruskoulun musiikkiluokilla?

Niin kuin jo vähän siihen suuntaan mainitsin niin tod.näk. joo. Lukioaikana oli mielessä esim. Biologian tai historia opiskelu, jos ois pakko tehdä jotain muuta, kun soittaa ja opettaa...

6. Tunnetko olevasi oikealla alalla?

Kyllä! Erittäin vahvasti. Ei musta oikein ois mihinkään muuhun... Tai ainakin tuntuu siltä.